

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. kovo 2 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 — Europos Sąjungos finansinių interesų apsauga — 3 straipsnis — Reglamentas (EEB) Nr. 3665/87 — 11 straipsnis — Nepagrįstai skirtos eksporto grąžinamosios išmokos susigrąžinimas — Reglamentas (EEB) Nr. 3002/92 — 5a straipsnis — Nepagrįstai grąžintas užstatas — Mokėtinos palūkanos — Senaties terminas — Termino pradžia — Termino nutraukimas — Maksimalus terminas — Ilgesnis terminas — Taikymas“

Byloje C-584/15

dėl *Tribunal administratif de Melun* (Meleno administracinis teismas, Prancūzija) 2015 m. lapkričio 5 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2015 m. lapkričio 11 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Glencore Céréales France

prieš

Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer)

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz, teisėjai E. Juhász, C. Vajda, K. Jürimäe (pranešėjas) ir C. Lycourgos,

generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

posėdžio sekretorius V. Tourrès, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2016 m. birželio 9 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Glencore Céréales France*, atstovaujamos advokatų F. Citron ir S. Le Roy,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos D. Colas, S. Ghiandoni ir A. Daly,

— Europos Komisijos, atstovaujamos A. Bouquet, J. Baquero Cruz ir G. von Rintelen,

susipažinęs su 2016 m. rugsėjo 8 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: prancūzų.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos (OL L 312, 1995, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 1 t., p. 340) 3 straipsnio, 1987 m. lapkričio 27 d. Komisijos reglamento (EEB) Nr. 3665/87, nustatančio išsamias bendrąsias grąžinamųjų išmokų už žemės ūkio produktus sistemos taikymo taisykles (OL L 351, 1987, p. 1), iš dalies pakeisto 1997 m. kovo 18 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 495/97 (OL L 77, 1997, p. 12) (toliau – Reglamentas Nr. 3665/87), 11 straipsnio ir 1992 m. spalio 16 d. Komisijos reglamento (EEB) Nr. 3002/92, nustatančio bendrąsias išsamias intervencinių produktų naudojimo ir (arba) paskirties tikrinimo taisykles (OL L 301, 1992, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 4 t., p. 297), iš dalies pakeisto 1996 m. balandžio 26 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 770/96 (OL L 104, 1996, p. 13; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 7 t., p. 173) (toliau – Reglamentas Nr. 3002/92), 5a straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis pašymas pateiktas nagrinėjant *Glencore Céréales France* (toliau – *Glencore*) ir *Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer)* (Nacionalinė žemės ūkio ir jūros produktų įstaiga) ginčą dėl palūkanų mokėjimo už šios bendrovės nepagrįstai gautas eksporto grąžinamąsias išmokas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Reglamentas Nr. 2988/95

- 3 Reglamento Nr. 2988/95 trečioje konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„<...> [Sąjungos] finansiniams interesams kenkiantys teisės aktai turi būti panaikinti visose srityse [su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiais veiksmais turi būti kovojama visose srityse].“

- 4 Šio reglamento 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Siekiant apsaugoti [Sąjungos] finansinius interesus, šiuo reglamentu nustatomos bendrosios taisyklės, reglamentuojančios vienodus patikrinimus ir administracines priemones bei nuobaudas už [Sąjungos] teisės aktų pažeidimus.

2. „Pažeidimas“ – tai bet kuris [Sąjungos] teisės aktų nuostatų pažeidimas, susijęs su ekonominės veiklos vykdytojo veiksmų ar neveikimo, dėl kurio [Sąjungos] bendrajam biudžetui ar jų valdomiems biudžetams padaroma žala sumažinant ar iš viso prarandant pajamas, gaunamas iš tiesiogiai [Sąjungos] vardu surinktų nuosavų lėšų, arba darant nepagrįstas išlaidas.“

- 5 Minėto reglamento 3 straipsnyje numatyta:

„1. Patraukimo atsakomybės senaties terminas – ketveri metai nuo tada, kai buvo padarytas 1 straipsnio 1 dalyje nurodytas pažeidimas. Atskirų sektorių taisyklėse gali būti nustatytas trumpesnis senaties terminas, tačiau ne trumpesnis kaip treji metai.

Jeigu pažeidimai daromi nuolat ir pakartotinai, senaties terminas skaičiuojamas nuo tos dienos, kai pažeidimas buvo baigtas. <...>

Senaties eiga nutrūksta, jeigu kompetentinga institucija imasi bet kokio su pažeidimo tyrimu ar teisiniu nagrinėjimu susijusio veiksmo, apie kurį pranešama atitinkamam asmeniui. Senaties eiga atsinaujina po kiekvieno ją nutraukusio veiksmo.

Tačiau senaties terminas įsigalioja [sueina] ne vėliau kaip tą dieną, kai pasibaigia laikotarpis, lygus dvigubam senaties terminui, per kurį kompetentinga institucija nepaskyrė nuobaudos, išskyrus tuos atvejus, kai administracinė procedūra laikinai sustabdoma pagal 6 straipsnio 1 dalį.

2. Administracinę nuobaudą skiriantis sprendimas įvykdomas per trejus metus nuo tos dienos, kai sprendimas tampa galutinis.

Nutrūkimo ir laikino sustabdymo atvejus reglamentuoja atitinkamų nacionalinės teisės aktų nuostatos.

3. Valstybės narės išlaiko teisę taikyti ilgesnį laikotarpį nei atitinkamai numatyta šio straipsnio 1 ir 2 dalyse.“

6 Reglamento Nr. 2988/95 II dalis pavadinta „Administracinės priemonės ir nuobaudos“. Šioje dalyje yra šio reglamento 4 straipsnis, jo 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Įvykdžius bet kokį pažeidimą, neteisingai įgyta nauda paprastai panaikinama:

- įpareigojant sumokėti nustatytas sumas arba grąžinti neteisėtai įgytas sumas,
- visiškai arba dalinai nusavinant užstatą, kuris buvo pateiktas kartu su paskirtos sumos prašymu, arba tada, kai buvo gautas išankstinis mokėjimas.

2. Taikant 1 dalyje nurodytas priemones apsiribojama įgytos naudos panaikinimu ir, jei taip yra numatyta, palūkanomis, kurias galima nustatyti pagal vienodą palūkanų normą.“

7 To paties reglamento 5 straipsnyje yra nustatytos administracinės nuobaudos, kurios gali būti skiriamos padarius tyčinius pažeidimus arba pažeidimus dėl aplaidumo.

Reglamentas Nr. 3665/87

8 Reglamentas Nr. 3665/87 buvo panaikintas ir pakeistas 1999 m. balandžio 15 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 800/1999, nustatančiu bendrąsias išsamias eksporto grąžinamųjų išmokų sistemos taikymo žemės ūkio produktams taisykles (OL L 102, 1999, p. 11; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 25 t. p. 129 ir klaidų ištaisymas – OL L 180, 1999, p. 53). Tačiau ginčui pagrindinėje byloje taikomas Reglamentas Nr. 3665/87.

9 Reglamento Nr. 3665/87 11 straipsnio 3 dalyje buvo numatyta:

„<...> [J]ei išmoka buvo gauta neteisingai, gavėjas grąžina neteisingai gautas grąžinamąsias išmokas, įskaitant visas baudas, taikomas pagal 1 dalies pirmąją pastraipą, su palūkanomis, apskaičiuotomis už laikotarpį nuo išmokų sumokėjimo iki jų grąžinimo. Tačiau:

- a) jeigu išmokos grąžinimas yra susijęs su negrąžintu užstatu, šio užstato negrąžinimas pagal 23 straipsnio 1 dalį arba 33 straipsnio 1 dalį laikomas nustatytų sumų susigrąžinimu;
- b) jeigu užstatas buvo grąžintas, gavėjas sumoka tą užstato dalį, kuri būtų negrąžinama, ir delspinigius, apskaičiuotus už laikotarpį nuo užstato grąžinimo dienos iki dienos prieš šios sumos sumokėjimą.

Sumokama per 30 dienų nuo tada, kai gaunama paraiška sumokėti nurodytą sumą.

<...>“

Reglamentas Nr. 3002/92

10 Reglamentas Nr. 3002/92 buvo panaikintas ir pakeistas 2009 m. lapkričio 24 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1130/2009, nustatančiu bendrąsias išsamias intervencinių produktų naudojimo ir (arba) paskirties tikrinimo taisykles (OL L 310, 2009, p. 5). Tačiau ginčui pagrindinėje byloje taikomas Reglamentas Nr. 3002/92.

11 Reglamento Nr. 3002/92 5a straipsnio 1 ir 2 dalys buvo suformuluotos taip:

„1. Kai sugražinus visą ar dalį užstato, minimo 5 straipsnyje, nustatoma, kad visi ar dalis produktų nebuvo panaudoti nustatytu būdu ir (arba) pagal nustatytą paskirtį, valstybės narės, kurioje užstatas buvo gražintas, atsakinga institucija <...> pareikalauja, kad atitinkamas ūkio subjektas sumokėtų sumą, lygią užstato sumai, kurios jis būtų netekęs, jei prieš gražinant užstatą būtų buvęs atkreiptas dėmesys į neįvykdytas sąlygas. Prie šios sumos pridedamos palūkanos, apskaičiuotos laikotarpiui nuo užstato gražinimo dienos iki dienos prieš sumokėjimo dieną.

Atsakingai institucijai gavus ankstesnėje pastraipoje nurodytą sumą, laikoma, kad nepagrįstai suteikta ekonominė nauda yra susigražinta.

2. Nurodytą sumą būtina sumokėti per 30 dienų nuo pareikalavimo gavimo dienos.

<...>“

Prancūzijos teisė

12 2008 m. birželio 17 d. Įstatyme Nr. 2008-561 dėl senaties termino reformos civilinėje teisėje (*Loi portant réforme de la prescription en matière civile*, JORF, Nr. 141, 2008 m. birželio 18 d., p. 9856) nustatyta nauja bendrosios teisės senaties terminų sistema, kodifikuota Civilinio kodekso 2224 straipsnyje; jame nurodyta:

„Asmeniniams ieškiniams arba ieškiniams dėl kilnojamojo turto nustatomas 5 metų senaties terminas, skaičiuojamas nuo tos dienos, kai teisės turėtojas sužinojo arba turėjo sužinoti apie faktines aplinkybes, kurios suteikia jam galimybę pasinaudoti šia teise.“

13 Šio įstatymo 26 straipsnyje numatyta:

„I. – Šio įstatymo nuostatos, pagal kurias taikytinas ilgesnis senaties terminas, taikomos tuo atveju, jeigu jo įsigaliojimo dieną senaties terminas nėra pasibaigęs. Vis dėlto atsižvelgiama į jau praėjusį senaties termino laikotarpį.

II. – Šio įstatymo nuostatos, pagal kurias taikytinas trumpesnis senaties terminas, taikomos nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos, tačiau bendras senaties terminas negali viršyti ankstesniame įstatyme numatyto termino.

III. – Jeigu ieškinys pateiktas iki įsigaliojant šiam įstatymui, ieškinys nagrinėjamas ir sprendimas dėl jo priimamas pagal ankstesnįjį įstatymą. Šis įstatymas taip pat taikomas apeliacinėje bei kasacinėje instancijose. <...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 14 1999 m. gegužės 26 d. *Glencore* gavo eksporto licenciją eksportuoti 3 300 t nesupakuotų salyklinių miežių ir gauti eksporto gražinamąsias išmokas.
- 15 Po muitinės patikrinimo, kurį atlikus buvo nustatyta grūdų pakrovimo į juos eksportuojančius laivus pažeidimų, *Office national interprofessionnel des céréales* (Nacionalinis tarpšakinis grūdų biuras) priėmė potvarkį dėl 93 933,85 EUR bendros sumos, kurią sudaro nepagrįstai gautos eksporto gražinamosios išmokos, ir sankcijos bei baudos, atitinkamai sudarančios 50 % ir 15 % šių gražinamųjų išmokų dydžio, iš *Glencore* išieškojimo. Apie jį bendrovei buvo pranešta 2004 m. vasario 25 d.
- 16 2000 m. gegužės–rugsėjo mėn. *Glencore* pateikė muitinės institucijoms eksporto deklaracijas dėl 43 630,130 tonų paprastųjų kviečių.
- 17 Po muitinės patikrinimo, per kurį buvo nustatyta šių kviečių laikymo iki jų eksporto sąlygų pažeidimų, *Office national interprofessionnel des céréales* 2005 m. lapkričio 30 d. priėmė tris potvarkius dėl *Glencore* atitinkamai dėl 113 685,40 EUR, 22 285,60 EUR ir 934 598,28 EUR sumų, kurias ši bendrovė nepagrįstai gavo, išieškojimo. Apie šiuos potvarkius minėta bendrovė buvo informuota 2006 m. sausio 5 d. raštu.
- 18 Po to, kai kompetentingas teismas atmetė *Glencore* ieškinį dėl šio sprendimo 15 ir 17 punktuose minėtų potvarkių išieškoti, ji sumokėjo reikalaujamas sumas: 2010 m. balandžio 6 d. sumokėta suma, susijusi su parama, gauta už salyklinių miežių eksportą, o 2010 m. rugsėjo 27 d. – suma, susijusi su parama, gauta už paprastųjų kviečių eksportą.
- 19 2013 m. balandžio 16 d. sprendimu, prie kurio buvo pridėtas 2013 m. balandžio 12 d. potvarkis dėl išieškojimo, *FranceAgriMer* pareikalavo, kad *Glencore* sumokėtų 289 569,05 EUR sumą kaip palūkanas už nepagrįstai gautą paramą ir kitas sumas.
- 20 *Glencore* pareiškė ieškinį dėl šio sprendimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme ir nurodė, kad, remiantis Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalimi, suėjo šių palūkanų išieškojimo senaties terminas.
- 21 Šiomis aplinkybėmis *Tribunal administratif de Melun* (Meleno administracinis teismas, Prancūzija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
  - „1. Ar remiantis [2012 m. kovo 29 d. Sprendimu *Pfeifer & Langen* (C-564/10, EU:C:2012:190)] galima daryti išvadą, kad [Reglamento Nr. 2988/95] 3 straipsnis yra taikomas priemonėms, kuriomis reikalaujama sumokėti palūkanas, mokėtinas pagal [Reglamento Nr. 3665/87 11 straipsnio 3 dalį] ir [Reglamento Nr. 3002/92] 5a straipsnį?
  2. Ar reikalavimą sumokėti palūkanas reikėtų vertinti kaip tokio pobūdžio reikalavimą, kildinamą iš „nuolatinio ir pakartotinio“ pažeidimo, kuris baigiasi pagrindinės skolos sumokėjimo dieną, ir taip iki šios dienos prailgina jam taikomo senaties termino pradžią?
  3. Jeigu į antrąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar senaties termino pradžia turėtų būti nustatyta dieną, kai buvo padarytas pažeidimas, iš kurio kildinama pagrindinė skola, ar ji galėtų būti nustatyta tik dieną, kai buvo išmokėta parama arba gražintas užstatas, o tai atitiktų minėtų palūkanų skaičiavimo pradžią?
  4. Ar taikant Reglamente Nr. 2988/95 įtvirtintas nuostatas dėl senaties pripažintina, kad visais pagrindinės skolos išieškojimo senaties termino eigą nutraukiančiais veiksmais taip pat nutraukiama ir palūkanoms taikomo senaties termino eigą net ir tuo atveju, jeigu jos neminimos aptariant pagrindinės skolos išieškojimo senaties termino eigą nutraukiančius veiksmus?

5. Ar senaties terminas sueina pasibaigus maksimaliam Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies ketvirtoje pastraipoje nustatytam terminui, jeigu per jį paramą išmokėjusi įstaiga reikalauja grąžinti nepagrįstai išmokėtą paramą, tačiau kartu nereikalauja sumokėti palūkanų?
6. Ar penkerių metų bendrosios teisės senaties terminas, <...> Įstatymu Nr. 2008-561 nustatytas Civilinio kodekso 2224 straipsnyje, galėjo šio įstatymo įsigaliojimo dieną dar nesuejusių senaties terminų atžvilgiu pakeisti ketverių metų senaties terminą, numatytą Reglamente Nr. 2988/95, taikant minėto reglamento [3 straipsnio 3 dalyje] numatytą išimtį?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 22 Savo pirmuoju klausimu pašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti ar Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad šioje nuostatoje numatytas senaties terminas taikytinas palūkanų, kaip antai nagrinėjamų pagrindinėje byloje, mokėtinų pagal Reglamento Nr. 3665/87 11 straipsnio 3 dalį ir Reglamento Nr. 3002/92 5a straipsnį, išieškojimui.
- 23 Visų pirma reikia priminti, kad remiantis Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsniu ir, kaip matyti iš šio reglamento trečios konstatuojamosios dalies, juo nustatomos „bendrosios taisyklės, reglamentuojančios vienodus patikrinimus ir administracines priemones bei nuobaudas už [Sąjungos] teisės aktų pažeidimus“ siekiant, kad „[Sąjungos] finansiniams interesams kenkiantys teisės aktai [būtų] panaikinti visose srityse [su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiais veiksmais būtų kovojama visose srityse]“ (2015 m. birželio 11 d. Sprendimo *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 20 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 24 Šiuo tikslu Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalyje nustatytas ketverių metų patraukimo atsakomybėn senaties terminas, skaičiuojamas nuo pažeidimo padarymo arba – tęstinio ar pakartotinio pažeidimo atveju – nuo tos dienos, kai pažeidimas buvo baigtas. Tačiau pagal šią nuostatą atskirų sektorių taisyklėse gali būti nustatytas trumpesnis senaties terminas, bet ne trumpesnis kaip treji metai.
- 25 Šiuo atveju pagrindinei bylai svarbiose konkretų Sąjungos sektorių reglamentuojančiose nuostatose, t. y. Reglamente Nr. 3665/87, reglamentuojančiame grąžinamųjų išmokų už žemės ūkio produktus tvarką, ir Reglamente Nr. 3002/92, nustatančiame bendrąsias išsamias intervencinių produktų naudojimo ir (arba) paskirties tikrinimo taisykles, nenumatytos specialios nuostatos dėl senaties termino.
- 26 Iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalyje numatytas ketverių metų terminas taikomas tiek pažeidimams, už kuriuos skiriama administracinė nuobauda, kaip tai suprantama pagal to reglamento 5 straipsnį, tiek pažeidimams, kaip antai nagrinėjamiems pagrindinėje byloje, dėl kurių taikoma administracinė priemonė, apimanti nepagrįstai gautos naudos panaikinimą pagal minėto reglamento 4 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 11 d. Sprendimo *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 23 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 27 Pagal Reglamento Nr. 2988/95 4 straipsnio 1 dalį įvykdžius bet kokią pažeidimą, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 1 straipsnio 2 dalį, nepagrįstai įgyta nauda paprastai panaikinama, be kita ko, įpareigojant sumokėti nustatytas sumas arba grąžinti neteisėtai įgytas sumas. Be to, minėto reglamento 4 straipsnio 2 dalyje patikslinta, kad taikant šio straipsnio 1 dalyje nurodytas priemones apsiribojama įgytos naudos panaikinimu ir, jei taip yra numatyta, palūkanomis, kurias galima nustatyti pagal vienodą palūkanų normą.

- 28 Šiuo atveju neginčijama, kad pagrindinėje byloje nagrinėjami potvarkiai dėl išieškojimo, kompetentingos administravimo institucijos priimti siekiant susigrąžinti iš *Glencore* nepagrįstai gautą paramą ir sumas dėl jos padarytų pažeidimų, buvo priimti remiantis Reglamento Nr. 3665/87 11 straipsnio 3 dalimi, kiek tai susiję su nesupakuotais salykliniais miežiais, ir Reglamento Nr. 3002/92 5a straipsniu, kiek tai susiję su intervenciniais paprastaisiais kviečiais. Be to, iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad potvarkis dėl palūkanų nuo šios paramos ir šių sumų išieškojimo taip pat buvo priimtas remiantis šiomis nuostatomis.
- 29 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad minėtose nuostatose aiškiai numatyta, kad atitinkamo ūkio subjekto nepagrįstai gauta parama ir sumos susigrąžinamos kartu su palūkanomis, kurios apskaičiuojamos atsižvelgiant į šią paramą ir šias sumas, taip pat į laiką, praėjusį nuo jų gavimo momento iki jų grąžinimo momento. Šiuo aspektu Reglamento Nr. 3002/92 5a straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje patikslinama, kad atsakingai institucijai gavus tokią apskaičiuotą sumą laikoma, kad nepagrįstai suteikta ekonominė nauda yra susigrąžinta.
- 30 Taigi, pagrindinėje byloje nagrinėjamus potvarkius dėl išieškojimo reikia kvalifikuoti kaip „administracines priemones“, kaip jos suprantamos pagal Reglamento Nr. 2988/95 4 straipsnio 1 ir 2 dalis, kiek jie susiję su pagrindine skola ir palūkanomis, atsižvelgiant į tai, kad šiais abiem potvarkiais siekiama panaikinti atitinkamo ūkio subjekto nepagrįstai gautą naudą.
- 31 Remiantis tuo darytina išvada, kad šio reglamento 3 straipsnio 1 dalyje numatytas senaties terminas taikytinas esant tokioms aplinkybėms, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje.
- 32 Šios išvados nepaneigia jurisprudencija, įtvirtinta 2012 m. kovo 29 d. Sprendime *Pfeifer & Langen* (C-564/10, EU:C:2012:190), į kurią daro nuorodą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Iš tiesų, nors to sprendimo 53 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad Reglamento Nr. 2988/98 3 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jame nustatytas senaties terminas išieškant pagrindinę skolą netaikomas išieškant su ta skola susijusias palūkanas, vis dėlto toks aiškinimas, kaip matyti iš to punkto, susijęs su situacija, kai palūkanos mokėtinos remiantis tik nacionaline teise, bet ne, kaip šiuo atveju, remiantis Sąjungos teise.
- 33 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, jog šioje nuostatoje numatytas senaties terminas taikytinas palūkanų, kaip antai nagrinėjamų pagrindinėje byloje, mokėtinų pagal Reglamento Nr. 3665/87 11 straipsnio 3 dalį ir Reglamento Nr. 3002/92 5a straipsnį, išieškojimui.

Dėl antrojo klausimo

- 34 Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad aplinkybė, jog ūkio subjektas yra reikalavimą sumokėti palūkanas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, turintis įvykdyti asmuo, reiškia tęstinį arba pakartotinį pažeidimą, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, kurio senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo datos, kai buvo grąžinta nepagrįstai gauta parama ir kitos sumos, sudarančios pagrindinį skolinį reikalavimą.
- 35 Reikia priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją pažeidimas yra tęstinis ar pakartotinis, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, kai jį padaro ūkio subjektas, iš visų savo vykdomų panašių operacijų, kuriomis pažeidžiama ta pati Sąjungos teisės nuostata, gaunantis ekonominės naudos (2015 m. birželio 11 d. Sprendimo *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 49 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 36 Dėl šio apibrėžimo Prancūzijos vyriausybė savo pastabose, pateiktose Teisingumo Teisme, iš esmės tvirtina, kad pažeidimas, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 2 dalį, kylantis iš kiekvieno reikalavimo sumokėti palūkanas pagrindinėje byloje, turi būti laikomas atskiru pažeidimu nuo pažeidimo, lėmusio pagrindinių skolinių reikalavimų atsiradimą. Taigi besitęsiantis pagrindinės skolos nesumokėjimas yra tęstinis pažeidimas, kuris trunka visą laikotarpį, per kurį ūkio subjektas išlieka šios sumos skolininkas.
- 37 Vis dėlto atsižvelgiant į šio sprendimo 29 punkte pateiktus samprotavimus palūkanos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, neturėtų būti kildinamos iš pažeidimo, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 2 dalį, kuris skirtųsi nuo pažeidimo, lemiančio pagrindinę skolą sudarančios paramos ir kitų sumų susigrąžinimą.
- 38 Iš tiesų reikia priminti, kad pažeidimo, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 2 dalį, padarymas suponuoja dvi sąlygas, t. y. turi būti ūkio subjekto veiksmas ar neveikimas, kuriais pažeidžiama Sąjungos teisė, ir padaryta arba galima žala Sąjungos biudžetui (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export*, C-59/14, EU:C:2015:660, 24 punktą).
- 39 Dėl sąlygos, susijusios su Sąjungos teisės pažeidimu, reikia pažymėti, kad iš Reglamento Nr. 3665/87 11 straipsnio 3 dalies ir Reglamento Nr. 3002/92 5a straipsnio matyti, kad tas pats Sąjungos teisės nuostatos pažeidimas lemia tuo pačiu metu dėl šio pažeidimo nepagrįstai gautų sumų susigrąžinimą ir palūkanų už šias sumas sumokėjimą, kurie abu skirti atitinkamam ūkio subjektui nepagrįstai suteiktai ekonominei naudai susigrąžinti.
- 40 Dėl sąlygos, susijusios su žalos padarymu ar potencialia žala Sąjungos biudžetui, reikia pažymėti, kad, kaip iš esmės savo išvados 51 ir 60 punktuose nurodė generalinis advokatas, Reglamento Nr. 3665/87 11 straipsnio 3 dalyje ir Reglamento Nr. 3002/92 5a straipsnyje numatytos palūkanos yra kompensacinės palūkanos, skirtos atlyginti „žalos“, kaip jis suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 2 dalį, diskontuotai vertei laikotarpiu nuo jos atsiradimo datos iki datos, kai atitinkamas ūkio subjektas padengia faktinę jos sumą.
- 41 Remiantis tuo darytina išvada, kad, priešingai, nei tvirtina Prancūzijos vyriausybė, kalbant apie reglamentų Nr. 3665/87 ir Nr. 3002/92 nuostatų pažeidimą, pažeidimas, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 2 dalį, lemia atitinkamam ūkio subjektui suteiktos nepagrįstos ekonominės naudos, kurią, remiantis Reglamento Nr. 3665/87 11 straipsnio 3 dalimi ir Reglamento Nr. 3002/92 5a straipsniu, sudaro šio ūkio subjekto nepagrįstai gauta parama ar kitos sumos kartu su šiuose straipsniuose numatytais palūkanomis, išieškojimą.
- 42 Taigi į antrąją klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad aplinkybė, jog ūkio subjektas yra reikalavimą sumokėti palūkanas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, turintis įvykdyti asmuo, nereiškia tęstinio arba pakartotinio pažeidimo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Tokie reikalavimai turi būti kildinami iš to paties pažeidimo, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 1 dalį, kaip ir pažeidimas, lemiantis pagrindinę skolą sudarančios nepagrįstai gautos paramos ir kitų sumų išieškojimą.

Dėl trečiojo klausimo

- 43 Savo trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą reikia aiškinti taip, kad patraukus atsakomybėn ir priėmus administracines priemones, kuriomis siekiama išieškoti nesumokėtas palūkanas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, šio 3 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje

numatytas senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo datos, kai buvo padarytas pažeidimas, lemiantis nepagrįstai gautos paramos ir kitų sumų, atsižvelgiant į kurias apskaičiuojamos palūkanos, susigrąžinimą, ar šis terminas pradedamas skaičiuoti nuo minėtų palūkanų apskaičiavimo datos.

- 44 Visų pirma reikia priminti, kad iš atsakymo į antrąjį klausimą matyti, kad reikalavimai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, turi būti laikomi atsiradę dėl to paties pažeidimo, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 2 dalį, kiek jie susiję su pagrindine skola ir palūkanomis.
- 45 Taigi, pagal Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą patraukimo atsakomybėn siekiant išieškoti tokias skolas senaties terminas – ketveri metai nuo pažeidimo padarymo datos.
- 46 Būtent atsižvelgiant į pagrindinėje byloje nagrinėjamų aplinkybių eigą reikia nustatyti datą, kada buvo padarytas minėtas pažeidimas.
- 47 Iš tiesų Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad, atsižvelgiant į pažeidimui konstatuoti būtinas sąlygas, primintas šio sprendimo 38 punkte, senaties termino pradžia yra įvykio, kuris padaromas paskutinis, diena, t. y. arba žalos atsiradimo diena, kai ši žala atsiranda atlikus veiksmą ar neveikimą, kuriais pažeidžiama Sąjungos teisė, arba šio veiksmo ar neveikimo diena, kai atitinkama nauda buvo suteikta prieš minėtą veiksmą ar neveikimą (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export*, C-59/14, EU:C:2015:660, 26 punktą).
- 48 Šiuo aspektu Teisingumo Teismas patikslino, kad, kalbant apie eksporto grąžinamąsias išmokas, „žala“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 2 dalį, atsiranda tuo momentu, kai priimamas galutinis sprendimas suteikti atitinkamą naudą. Iš tiesų nuo šio momento egzistuoja faktinė žala, padaryta Sąjungos biudžetui. Šia žala negali būti laikoma žala, egzistavusi iki momento, susijusio su galutiniu minėtos naudos suteikimu, priešingu atveju pripažintina, kad senaties terminas, skirtas tai pačiai naudai grąžinti, galėtų būti pradėtas skaičiuoti net tuo momentu, kai ta nauda dar nebuvo suteikta (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export*, C-59/14, EU:C:2015:660, 32 punktą). Dėl užstato, kaip antai numatyto Reglamento Nr. 3002/92 5a straipsnyje, reikia konstatuoti, kad žala, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 2 dalį, atsiranda šio užstato grąžinimo dieną.
- 49 Šiuo atveju iš pagrindinėje byloje nagrinėjamų faktinių aplinkybių chronologijos, pateiktos sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, negalima nustatyti, pirma, „žalos“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 2 dalį, atsiradimo datos ir, antra, to, ar ši žala atsirado prieš, ar po veiksmų arba neveikimo, sudarančio Sąjungos teisės pažeidimą.
- 50 Bet kuriuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, visiškai susipažinęs su faktinėmis aplinkybėmis pagrindinėje byloje, turi nustatyti, ar šiuo atveju nagrinėjama nauda buvo galutinai suteikta prieš veiksmus ar neveikimą, sudarančius Sąjungos teisės pažeidimą. Jei taip, patraukimo atsakomybėn siekiant išieškoti nagrinėjamas palūkanas senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo šių veiksmų ar neveikimo. Jei, priešingai, paaiškėtų, kad ši nauda buvo suteikta po minėtų veiksmų ar neveikimo, *dies a quo* būtų minėtos naudos suteikimo, todėl ir minėtų palūkanų skaičiavimo pradžios data.
- 51 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą reikia aiškinti taip, kad, patraukus atsakomybėn ir priėmus administracines priemones, kuriomis siekiama išieškoti nesumokėtas palūkanas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, šio 3 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatytas senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo datos, kai buvo padarytas pažeidimas, lemiantis nepagrįstai gautos paramos ir kitų sumų, atsižvelgiant į kurias apskaičiuojamos palūkanos, susigrąžinimą, t. y. šiuo pažeidimu pripažintino požymio (veiksmo ar neveikimo arba galiausiai atsiradusios žalos) datos.

Dėl ketvirtojo ir penktojo klausimų

- 52 Savo ketvirtuoju ir penktuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies ketvirtą pastraipą reikia aiškinti taip, kad, patraukus atsakomybėn ir priėmus administracines priemones, kuriomis siekiama išieškoti palūkanas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, senaties terminas sueina pasibaigus šio 3 straipsnio 1 dalies ketvirtoje pastraipoje numatytam terminui, kai per šį terminą kompetentinga institucija, pareikalavusi grąžinti atitinkamo ūkio subjekto nepagrįstai gautą paramą ar kitas sumas, nepriima jokie sprendimo dėl šių palūkanų.
- 53 Iš Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies formuluotės ir struktūros matyti, kad šios nuostatos ketvirtoje pastraipoje nustatyta absoliuti riba, taikoma patraukimo atsakomybėn už pažeidimą senaties terminui, o šis terminas sueina ne vėliau kaip tą dieną, kai pasibaigia laikotarpis, lygus tos nuostatos pirmoje pastraipoje numatytam dvigubam senaties terminui, per kurį kompetentinga institucija nepaskyrė nuobaudos, išskyrus tuos atvejus, kai administracinė procedūra laikinai sustabdoma pagal šio reglamento 6 straipsnio 1 dalį (2015 m. birželio 11 d. Sprendimo *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 63 punktas).
- 54 Atsižvelgiant į Teisingumo Teismo jurisprudenciją reikia konstatuoti, kad ši absoliuti riba taikoma ir administracinių priemonių priėmimui, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 4 straipsnį (2015 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Sodiaal International*, C-383/14, EU:C:2015:541, 33 punktas).
- 55 Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad minėta riba sustiprina ūkio subjektų teisinį saugumą, nes užkerta kelią tam, kad dėl pasikartojančių termino eigą nutraukiančių veiksmų su pažeidimu susijęs patraukimo atsakomybėn senaties terminas galėtų būti pratęstas neribotam laikui (šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 11 d. Sprendimo *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 64 punktą).
- 56 Taigi, išskyrus administracinės procedūros sustabdymo atvejį remiantis Reglamento Nr. 2988/95 6 straipsnio 1 dalimi, minėto reglamento 3 straipsnio 1 dalies ketvirtoje pastraipoje numatytas terminas nenutrūksta dėl kompetentingos institucijos su tyrimu ar patraukimu atsakomybėn susijusių veiksmų, apie kuriuos pranešta atitinkamam asmeniui pagal šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą (šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 11 d. Sprendimo *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 72 punktą).
- 57 Remiantis tuo darytina išvada, kad, kalbant apie pažeidimus, kaip antai nagrinėjamus pagrindinėje byloje, kompetentinga valdžios institucija administracines priemones, skirtas susigrąžinti nepagrįstai suteiktai ekonominei naudai bet kuriuo atveju privalo priimti per Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies ketvirtoje pastraipoje nustatytą terminą.
- 58 Atsižvelgiant į samprotavimus, pateiktus šio sprendimo 30 ir 45 punktuose, šis terminas taikomas tiek priemonėms, skirtoms susigrąžinti sumoms, numatytoms Reglamento Nr. 3665/87 11 straipsnio 3 dalyje ir Reglamento Nr. 3002/92 5a straipsnyje, tiek priemonėms, susijusioms su šiose nuostatose numatytomis palūkanomis, ir jis pradedamas skaičiuoti nuo pažeidimo, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 2 dalį, sudarančio reglamentų Nr. 3665/87 ir Nr. 3002/92 nuostatų pažeidimą, padarymo datos.
- 59 Taigi, esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, kai kompetentinga valdžios institucija visų pirma paprašė grąžinti pagrindinę skolą, prieš paprašydama vėliau sumokėti palūkanas, net darant prielaidą, kad dėl šių palūkanų buvo priimti senaties terminą nutraukiantys aktai, ši valdžios institucija privalėjo priimti savo sprendimą dėl minėtų palūkanų per Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies ketvirtoje pastraipoje nustatytą terminą.

60 Darytina išvada, kad pagrindinėje byloje nagrinėjami reglamentų Nr. 3665/87 ir Nr. 3002/92 pažeidimai buvo padaryti atitinkamai 1999 ir 2000 m., taigi pagal Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies ketvirtą pastraipą kompetentinga valdžios institucija negalėjo 2013 m. priimti sprendimo dėl palūkanų, mokėtinų pagal Reglamento Nr. 3665/87 11 straipsnio 3 dalį ir Reglamento Nr. 3002/92 5a straipsnį, nes tą dieną jau buvo suėję senaties terminai dėl reikalavimų sumokėti palūkanas, o tai patikrinti privalo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Atsižvelgiant į Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies ketvirtoje pastraipoje numatyto termino absoliutų pobūdį, ši išvada taikytina ir minėtai valdžios institucijai per šioje nuostatoje numatytą terminą priėmus sprendimą dėl pagrindinę skolą sudarančių sumų grąžinimo.

61 Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta, į ketvirtąjį ir penktąjį klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies ketvirta pastraipa aiškintina taip, kad, patraukus atsakomybėn ir priėmus administracines priemones, kuriomis siekiama išieškoti palūkanas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, senaties terminas sueina pasibaigus šio 3 straipsnio 1 dalies ketvirtoje pastraipoje numatytam terminui, kai per šį terminą kompetentinga valdžios institucija, pareikalavusi grąžinti atitinkamo ūkio subjekto nepagrįstai gautą paramą ar kitas sumas, nepriima jokie sprendimo dėl šių palūkanų.

Dėl šeštojo klausimo

62 Savo šeštuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 3 dalį reikia aiškinti taip, kad nacionalinėje teisėje numatytas ilgesnis senaties terminas nei šio reglamento 3 straipsnio 1 dalyje gali būti taikomas esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, kiek tai susiję su palūkanų, atsiradusių iki įsigaliojant šiam terminui ir dar nesuėjusiam taikant pastarąją nuostatą, išieškojimu.

63 Reikia priminti, kad pagal Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 3 dalį valstybės narės gali taikyti ilgesnius senaties terminus, nei minimalus šio reglamento 3 straipsnio 1 dalyje numatytas ketverių metų terminas (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Cruz & Companhia*, C-341/13, EU:C:2014:2230, 54 punktą).

64 Šiuo aspektu valstybės narės išlaiko didelę diskreciją nustatyti ilgesnius senaties terminus, kuriuos ketina taikyti, kai padaromas Sąjungos finansiniams interesams kenkiantis pažeidimas (2014 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Cruz & Companhia*, C-341/13, EU:C:2014:2230, 55 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

65 Be to, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad pagal Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 3 dalį valstybės narės gali toliau taikyti šio reglamento priėmimo dieną buvusius ilgesnius senaties terminus arba vėliau numatyti tokius terminus, priimdamos naujas senaties taisykles (2009 m. sausio 29 d. Sprendimo *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb ir kt.*, C-278/07–C-280/07, EU:C:2009:38, 42 punktą).

66 Kalbant apie pagrindinę bylą, pažymėtina, kad iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, jog nagrinėjamų pažeidimų padarymo datą nacionalinėje teisėje nebuvo įtvirtinta jokia senaties termino taikymo tvarka, galinti būti taikoma vietoje termino, numatyto Reglamente Nr. 2988/95.

67 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad Įstatyme Nr. 2008-561, kurio pereinamojo laikotarpio nuostatos primintos šio sprendimo 13 punkte, buvo įtvirtinta nauja bendrosios teisės senaties termino tvarka, pagal kurią šis terminas yra penkeri metai.

- 68 Esant šioms sąlygoms, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo pateiktas klausimas susijęs su tuo, ar pagal Sąjungos teisę draudžiama taikyti ilgesnį senaties terminą, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 3 dalį, jeigu juo vienais metais prailginamas senaties terminas, iš principo taikytinas skoloms, dėl kurių dar nesuėjo senaties terminas.
- 69 Visų pirma reikia priminti, kad ilgesnio, nei šio reglamento 3 straipsnio 1 dalyje numatyto senaties termino taikymas turėtų būti numatytas tik jei dėl atitinkamų skolų dar nėra suėjęs senaties terminas nei pagal šios nuostatos pirmą, nei pagal ketvirtą pastraipą, kurioje numatyta absoliuti riba, kaip tai matyti iš šio sprendimo 53 ir 59 punktų.
- 70 Be to, jei remdamosi Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 3 dalimi valstybės narės numato ilgesnius senaties terminus, pagal šią nuostatą jos neprivalo minėtų ilgesnių senaties terminų numatyti specialiuosiuose ir (arba) sektorių teisės aktuose (šiuo klausimu žr. 2009 m. sausio 29 d. Sprendimo *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb ir kt.*, C-278/07–C-280/07, EU:C:2009:38, 46 punktą). Jos taip pat gali priimti teisės aktus, kuriuose būtų numatytas bendrasis senaties terminas (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Cruz & Companhia*, C-341/13, EU:C:2014:2230, 57 ir 63 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 71 Jei pagal Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 3 dalį taikomas ilgesnis senaties terminas, jis, nepaisant senaties terminą nutraukiančio akto priėmimo, bet kuriuo atveju sueina vėliausiai tą dieną, kai sueina šio ilgesnio senaties termino dvigubas terminas.
- 72 Be to, nors, kaip matyti iš šio sprendimo 64 punkto, valstybės narės išsaugo plačią diskreciją nustatyti ilgesnius senaties terminus, vis dėlto jos turi laikytis bendrųjų Sąjungos teisės principų, ypač teisinio saugumo ir proporcingumo principo.
- 73 Dėl teisinio saugumo principo reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos baudžiamųjų bylų srityje, valstybės narės iš principo gali pailginti senaties terminus, jei dar nėra suėjęsi veikų, kuriomis kaltinama, senatis (šiuo klausimu žr. 2015 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Taricco ir kt.*, C-105/14, EU:C:2015:555, 57 punktą).
- 74 Dėl proporcingumo principo reikia pažymėti, kad, taikant ilgesnį senaties terminą, kaip antai minima Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 3 dalyje, siekiant patraukti atsakomybėn už pažeidimus, kaip tai suprantama pagal šį reglamentą, toks terminas privalo akivaizdžiai neviršyti to, kas yra būtina Sąjungos finansinių interesų apsaugos tikslui pasiekti (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Cruz & Companhia*, C-341/13, EU:C:2014:2230, 59 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Dėl penkerių metų senaties termino, kaip antai numatyto Civilinio kodekso 2224 straipsnyje, redakcijos pagal Įstatymą Nr. 2008-561 reikia pažymėti, kad jis yra tik vienais metais ilgesnis nei terminas, numatytas Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalyje. Todėl tokiu terminu neviršijama to, kas būtina nacionalinėms valdžios institucijoms patraukiant atsakomybėn už pažeidimus, kuriais Sąjungos biudžetui padaroma žala, ir laikomasi proporcingumo reikalavimo.
- 75 Konkrečiau kalbant apie situaciją pagrindinėje byloje, pažymėtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į atsakymus į antrąjį ir trečiąjį klausimus ir į šio sprendimo 58 punkte pateiktus samprotavimus, susijusius su senaties termino skoliniam reikalavimams dėl palūkanų, kaip antai nagrinėjamiems pagrindinėje byloje, pradžia, privalo patikrinti, ar Įstatymo N. 2008-561, numatančio penkerių metų senaties terminą, įsigaliojimo datą buvo suėjęs šių skolinių reikalavimų senaties terminas remiantis Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies pirmą ir ketvirtą pastraipomis. Jei paaiškėtų, kad senaties terminas šią datą nebuvo suėjęs, remiantis Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies ketvirtą pastraipą gali būti padaryta išvada, kad bet kuriuo atveju datą, kai kompetentinga valdžios institucija 2013 m. balandžio mėn. priėmė sprendimą dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų palūkanų, buvo pasibaigęs laikotarpis, lygus dvigubam šiame įstatyme numatytam penkerių metų senaties terminui, tačiau tai patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

- 76 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į šeštąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 3 dalis aiškintina taip, kad nacionalinėje teisėje numatytas ilgesnis senaties terminas nei šio reglamento 3 straipsnio 1 dalyje gali būti taikomas esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, kiek tai susiję su palūkanų, atsiradusių iki įsigaliojant šiam terminui ir dar nesuėjusiam taikant pastarąją nuostatą, išieškojimu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 77 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos 3 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad šioje nuostatoje numatytas senaties terminas taikytinas palūkanų, kaip antai nagrinėjamų pagrindinėje byloje, mokėtinų pagal 1987 m. lapkričio 27 d. Komisijos reglamento (EEB) Nr. 3665/87, nustatančio išsamias bendrąsias grąžinamųjų išmokų už žemės ūkio produktus sistemos taikymo taisykles, iš dalies pakeisto 1997 m. kovo 18 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 495/97, 11 straipsnio 3 dalį ir 1992 m. spalio 16 d. Komisijos reglamento (EEB) Nr. 3002/92, nustatančio bendrąsias išsamias intervencinių produktų naudojimo ir (arba) paskirties tikrinimo taisykles, iš dalies pakeisto 1996 m. balandžio 26 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 770/96, 5a straipsnį, išieškojimui.
2. Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad aplinkybė, jog ūkio subjektas yra reikalavimą sumokėti palūkanas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, turintis įvykdyti asmuo, nereiškia tęstinio ar pakartotinio pažeidimo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Tokie reikalavimai turi būti kildinami iš to paties pažeidimo, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 1 dalį, kaip ir pažeidimas, lemiantis pagrindinę skolą sudarančios nepagrįstai gautos paramos ir kitų sumų išieškojimą.
3. Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą reikia aiškinti taip, kad, patraukus atsakomybėn ir priėmus administracines priemones, kuriomis siekiama išieškoti nesumokėtas palūkanas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, šio 3 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatytas senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo datos, kai buvo padarytas pažeidimas, lemiantis nepagrįstai gautos paramos ir kitų sumų, atsižvelgiant į kurias apskaičiuojamos palūkanos, susigrąžinimą, t. y. šiuo pažeidimu pripažintino požymio (veiksmo ar neveikimo arba galiausiai atsiradusios žalos) datos.
4. Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies ketvirtą pastraipą reikia aiškinti taip, kad, patraukus atsakomybėn ir priėmus administracines priemones, kuriomis siekiama išieškoti palūkanas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, senaties terminas sueina pasibaigus šio 3 straipsnio 1 dalies ketvirtoje pastraipoje numatytam terminui, kai per šį terminą kompetentinga valdžios institucija, pareikalavusi grąžinti atitinkamo ūkio subjekto nepagrįstai gautą paramą ar kitas sumas, nepriima jokio sprendimo dėl šių palūkanų.

- 5. Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 3 dalį reikia aiškinti taip, kad nacionalinėje teisėje numatytas ilgesnis nei šio reglamento 3 straipsnio 1 dalyje senaties terminas gali būti taikomas esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, kiek tai susiję su palūkanų, atsiradusių iki įsigaliojant šiam terminui ir dar nesuėjusiam taikant pastarąją nuostatą, išieškojimu.**

Parašai.